TRIBUNAL GHALL-INVESTIGAZZJONI TA` INGUSTIZZJI

IMHALLEF

ONOR. C. FARRUGIA SACCO B.A., LL.D.

Rikors Numru: 1095/97

Joseph Buhagiar

vs

Kalaxlokk Company Limited

Illum 26 ta' April, 2001.

It-Tribunal,

Ra r-rikors li bih ir-rikorrent wara li ppremetta illi bejn id-9 ta' Mejju, 1987 u l-15 ta' Mejju, 1995, u b' mod aktar preciz fi jew ghall-habta ta' 1991 huwa sofra ingustizzja f'li l-impjieg tieghu gie terminat minhabba li kellu accident fuq il-post tax-xoghol u ma setax ikompli xoghlu u ma ridux ipogguh fuq light duties.

Illi l-fatti tal-kaz kienu fil-qosor kif gej :-

Illi hu kien ilu imjegat mal-Kalaxlokk bhala skilled labourer ghall-8 snin meta fin-1986 kellu acident fuq il-post tax-xoghol. Kien

qieghed isuq Gaffa meta hassha ser tinqaleb bih u qabez minn fuqha. Wegga daru u haduh l-isptar izda meta dahal lura mis-sick leave rega lura jaghmel xoghlu ta' skilled labourer.

Fis-6 ta' Gunju 1988 kien qieghed jerfa` pjanca ma' shabu meta f'daqqa wahda zammlu daru. Haduh l-isptar immedjatament minn fuq il-post tax-xoghol izda gie mibghut id-dar. Dam bis-sick leave madwar sitt xhur filwaqt li kien qieghed jaghmel il-physiotherapy. It-tabib tieghu ghamillu certifikati li kien tajjeb biss biex naghmel light duties.

Fit-22 ta' Dicembru 1988 kien gie infurmat mill-kumpanija permezz ta' ittra iffirmata mis-Sur P Pace li kienu sabulu xoghol bhala watchman u ghaldaqstant kellu jirraporta ghax-xoghol fit-3 ta' Jannar 1989.

Dahal lura ghax-xoghol u beda jaqdi dmiru bhala watchman. Fit-8 ta' Jannar 1991 sentejn wara li beda jahdem ta` watchman rega gie infurmat permezz ta' ittra iffirmata mis-sur P. Pace li peress li l-kundizzjoni fizika tieghu ma tippermettilux li jaqdi d-doveri tieghu ta' skilled labourer minghajr xkiel ix-xoghol tieghu kien ser jigi terminat b' effett mill-5 ta' Marzu 1991 ghaliex il-kumpanija ma kinitx taccetta haddiema bic-Certifikat ta' Light duties, u ghadu sal-lum jirregistra.

Illi huwa kien bi hsiebu jgib biex isostni l-ilment tieghu lix-xhieda murija fl-elenku anness li jindika ghar-rigward ta' kull xhud dawk

il-fatti li r-rikorrent bi hsiebu jgib prova dwarhom bix-xhieda tieghu.

Ghaldaqstant it-rikorrent talab lil dan it-Tribunal li jisma' u jiddeciedi dwar dan l-ilment skond l-Att ta' l-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' Ingustizzji, u li jinghata rimedju billi jigi ordnat illi jinghata kumpens xieraq, jew inkella jekk dan ir-rimedju ma jistax jinghata, li jigi ordnat li jithallas kumpens f' ammont ta' kif tiddeciedi li hu xieraq il- Qorti.

Ra l-lista tax-xhieda tar-rikorrent.

Ra r-risposta tas-socjeta` intimata li eccepiet:

Illi mill-insjem tar-rikors tar-rikorrent, jidher bic-car li r-rikorrent qed jilmenta li l-impjieg tieghu gie terminat ngustament ghax il-kumpanija ma riditx timpjegah fuq light duties.

Illi ghalhekk, dan it-Tribunal ma ghandux kompetenza biex jiddeciedi dwar it-talba tar-rikorrent stante li l-ilment tar-rikorrent ma jinkwadrax ruhu fl-artikolu 6 ta' l-Att VIII ta' l-1997. Infatti l-allegazzjonijiet tar-rikorrent ma tinkwadra ruhha fl-ebda wiehed mis-paragrafi (a) sa (e) ta' l-ewwel subinciz (1) ta' l-imsemmi artikolu 6. L-ebda wiehed mill-paragrafi (a) sa (e) ta' l-imsemmi sub-inciz (1) ta' l-artikolu 6 ma jaghti lil dan it-Tribunal kompetenza biex jisma' u jiddeciedi fuq allegata ngustizzja li tikkonsisti f' terminazzjoni ta' impjieg. Specifikament, il-paragrafi (a) u (b) ta' l-imsemmi subinciz jitkellmu biss fuq "hatriet,

promozzjonijiet jew trasferimenti”. Fl-ebda him ma jikkontemplaw tkeccija mix-xoghol.

Illi inoltre dan it-Tribunal ma ghandux kompetenza biex jiddeciedi dwar it-talba tar-rikorrent stante li l-ewwel subinciz ta’ l-artikolu 28 ta’ l-Att dwar ir-Relazzjonijiet Industrijali, Kap. 266 tal-Ligijiet ta’ Malta, jipprovdi li “Minkejja kull ma jinsab f’ kull ligi ohra, it-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklussiva li jikkunsidra u jiddeciedi l-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta ... u r-rimedju ta’ haddiem hekk imkecci ghall-ksur tad-dritt tieghu lima jitkecciex b’ mod ingust ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort’ohra.” In-nuqqas ta’ kompetenza ta’ dan it-Tribunal biex jisma’ u jiddeciedi dwar l-ilment tar-rikorrent huwa ghalhekk car u manifest.

Fir-rigward ta’ l-ilment tar-rikorrent li l-Kumpanija ma hallitx lir-rikorrent jaghmel light duties, ghandu jigi rilevat li lanqas dan ma jinkwadra ruhu f’ xi wiehed mill-paragrafi (a) sa (e) ta’ l-imsemmi l-ewwel subinciz ta’ l-artikolu 6 ta’ l-Att VIII ta’ l-1997. Infatti, ghalkemm paragrafu (b) jitkellem dwar “trasferimenti”, ma tantx jista’ jkun hemm dubju li l-legislatur ma kienx qed jikkontempla t-tip ta’ trasferiment li r-rikorrent ippretenda li jinghata izda kien qed jikkontempla biss trasferimenti ta’ natura vendikattiva jew ingusti.

Illi subordinatament u minghajr pregudizzju, fil-meritu, mhux bizzejjed li r-rikorrent jallega li saret xi ingustizzja mieghu. Biex dan it-Tribunal ikun jista’ jilqa’ it-talba tar-rikorrent, jinkombi fuqu li jipprova li saret mieghu xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza

indebita. Jekk ir-rikorrent jonqos li jaghmel dan, it-talba tieghu ma tistax tigi milqugha. Min-naha taghha, il-kumpanija tirrileva li hija kellha policy generali li ma zzommx haddiema jahdmu fuq light duties.

Illi ghal kwalunkwe wahda mir-ragunijiet imsemmija hawn fuq, it-talba tar-rikorrent ghandha tigi michuda bl-ispejjez.

Ra l-elenku tax-xhieda tas-socjeta` intimata.

Ra l-ati kollha tal-kawza.

Sema' l-abili difensuri.

Ikkunsidra

Illi dwar terminazzjoni ta' xoghol it-Tribunal fil-kawza fl-ismijiet "Joseph Barbara vs Med Serv Limited et" deciza fl-10 ta' Mejju, 1999 qal:

Illi hu opportun li l-ewwel nett it-Tribunal jezamina jekk hux kompetenti jiehu konjizzjoni tal-ilment tar-rikorrent. Hawn wiehed irid bil-fors jaghmel referenza ghall-artikolu 6 (1) tal-Att VIII tal-1997…

F'dan l-istadju hu importanti li wiehed jezamina dak li hu mehtieg biex ilment ikun tal-kompetenza tat-Tribunal. Minn

ezami ta' l-art 6 (1) jirrizulta li l-***ewwel rekwisit*** huwa li jrid ikun hemm ilment bil-miktub; dan sar mir-rikorrent.

Sekondarjament ir-rikorrent irid jallega li garrab ingustizzja. Dan ukoll gie allegat mir-rikorrent.

It-tielet element hu li din l-ingustizzja tkun b'konsegwenza ta' xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita' jew restrizzjoni li kellha ggarrab. Dan l-element jinsab allegat ukoll fir-rikors in ezami.

Ir-raba' rekwisit hu li l-imsemmija ingustizzja tkun saret b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan 1-Att.

Il-hames element hu li l-ingustizzja allegata mir-rikorrent tkun dwar wiehed mill-paragrafi (a) sa (d) imsemmija.

Hawnhekk wiehed bil-fors ikollu jaghmel il-kummenti segwenti. L-Att VIII tal-1997 ghandu hafna partijiet li jixbhu u huma bazati fuq l-Att XV tal-1987. Infatt l-istess artikolu 6 ta' dak l-att kien jitkellem dwar is-setghat tal-Kummissjoni. Issa f'dak l-artikolu 6 fil-parti finali tieghu kien jinghad " u b'mod partikulari izda bla hsara ghall-generalita' ta' dak imsemmi qabel, il-Kummissjoni tista' tinvestiga dak l-ilment dwar kull wiehed minn dawn li gejjin:…" Fl-Att VIII tal-1997 pero' kull ma jinghad hu "dwar kull wiehed min dawn li gejjin:.." u

ghalhekk il-legislatur f'dan il-kaz kien aktar restrittiv. Il-lista imsemmija mill-legislatur hija wahda ta' portata espressa u mhux wahda indikattiva ghalkemm naturalment trid issir l-interpretazzjoni gusta taghha kif infatti ser jinghad aktar l-isfel.

L-artikolu 6 (1) (a) jirreferi ghal hatriet, promozzjonijiet jew trasferimenti ta' ufficjali pubblici u ghalhekk mhux applikabbli ghar-rikorrent. L-artikolu 6 (1) (b) jitkellem dwar hatriet, promozzjonijiet, jew trasferimenti ta' membri, ufficjali jew impjegati ta' xi korp imwaqqaf b'ligi… L-artikolu 6 (1) (c) jirreferi ghal dhul fl-impieg u hu manifest li ma jirrigwardax il-kaz in ezami. Lanqas ma hu applikabbli l-artikolu 6 (1) (d) li jitkellem dwar licenzi jew permessi mehtiega bil-ligi.

Bazikament l-ilment tar-rikorrent hu bazat fuq terminazzjoni ta' impieg. Issa terminazzjoni ta' impieg ma tissemma f'ebda wiehed mill-paragrafi (a) sa (d). "Ubi lex voluit dixit". Il-ligi ma tuzax kliem fis-sens li l-ilmenti indikati huma ezempji ta' ilmenti, izda huma ezattament l-ilmenti li fir-rigward taghhom dan it-Tribunal ghandu gurisdizzjoni.

Ta' min izid li l-artikolu 28 tal-Kap 266 l-Att dwar ir-Relazzjonijiet Industrijali jghid:

"Minkejja kull ma jinsab f'kull ligi ohra, t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva li jikkunsidra u jiddecidi l-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi , u r-

rimedju ta' haddiem hekk imkecci ghall-ksur tad-drittijiet tieghu li ma jitkecciex b'mod ingust ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort'ohra:"

Il-lokuzzjoni wzata hija cara li t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta. Hemm kazijiet li jaqghu taht l-Qorti Civili [skond in-natura tal-kuntratt] u anke quddiem il-Kummissjoni ta' l-Impiegi that il-Kostituzzjoni jekk ikun jahdem f'azienda Governattiva jew kwazi-governattiva.

Ghalhekk, salv kif ser jinghad aktar l-isfel f'dan il-paragrafu, terminazzjoni ta' impieg mhux ta' kompetenza ta' dan it-Tribunal. Ara wkoll Andrew Caruana vs Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni et deciza fit-2 ta' Frar, 1999. L-uniku kaz fejn dan ma japplikax huwa fil-kaz tal-"constructive dismissal" dejjem bazat fuq ingustizzja kif imsemmi fl-artikolu 6 (1). Ara "Charles Azzopardi vs Selmun Company Limited et" deciz in parte fil-15 ta' Dicembru, 1997, u f' "Patrick Dato Mallia vs Malta Development Corporation" deciz ukoll in parte fil-11 ta' Marzu, 1998.

Dan l-ilment ghalhekk ma huwiex ta' kompetenza ta' dan it-Tribunal. L-istess pricipju gie applikat fil-kazi deciz mit-Tribunal fil-kaz ta' Godfrey Harnsworth vs Kalaxlokk Company Limited deciz 11 ta' Mejju, 1998 li kien jikkoncerna hlas ta' allowances mhux konnessi ma' xi hatra jew promozzjoni, fil-kaz ta' Anthony Vella vs Kalxlokk Company

Limited deciz fit-22 ta' Gunju, 1998 li kien jikkoncerna Bonus kif ukoll allowances", fil-kaz ta' George Debono vs Kap Kmandant vs Forzi Armati ta' Malta deciz fit-28 ta' Ottubru, 1998 fil-parti li kienet tikkoncerna l-ghoti ta' medalja, fil-kaz ta' Kenneth Abela vs Chairman Malta Drydocks deciz fit-12 ta' Jannar, 1999, li kien jikkoncerna kwistjoni dwar leave, J Schembri vs Air Malta deciz fit-3 ta' Marzu, 1999 li kien jikkoncerna nuqqas ta' hlas ta' paga…."

Ghalhekk jidher car li terminazzjoni ta' impieg tesorbita l-kompetenza tat-Tribunal. Izda fit-18 ta' Jannar 2001 ir-rikorrent sostna li l-ilment hu bazat fuq il-fatt li hu ma kienx thalla jaghmel xoghol ta' light duties mas-socjeta' intimata meta nies ohra fl-istess kundizzjoni medika thallew jaghmlu dan ix-xoghol. Sostna li l-ilment tieghu mhux marbut mat-terminazzjoni tal-impieg.

Izda dan irid jigi ezaminat fid-dawl ta' dak li kien gie sottomess fir-rikors. Issa fir-rikors promotorju imkien ma jissemma li nies ohra thallew jaghmlu light duties waqt li hu ma thallix. Meta wiehed jezamina r-rikors dettaljatament fl-ewwel paragrafu jinghad li hu sofra ingustizzja f'li l-impieg tieghu gie terminat minhabba li kellu accident fuq il-post tax-xoghol u ma ridux ipogguh fuq light duties. Nies ohra ma issemmewx. Semma li lilu qalulu li l-kumpanija ma taccettax haddiema bic-certifikati ghal light duties. Hawn ukoll ma issemmewx haddiema ohra li inghataw light duties. Ghalhekk jirrizulta car li l-ilment fil-fatt hu fuq terminazzjoni ta' impieg.

Ghal dawn il-motivi jilqa' l-eccezzjoni tas-socjeta' intimata.

Minhabba n-natura tal-kaz spejjez bla taxxa.